

Unartoq

Ön Unartôq ("det varma, heta") ligger strax nordöst om Sydpröven och är i dag endast bebyggt vid fåravlargården Olgpik (Igpik- betyder i båda fallen "strandbrink, sluttning"). Den består av en låg kullig del mot norr och en 240 m hög bergsknalle mot söder. De båda huvuddelarna förbinds genom en delvis gräsklädd tänge med tydliga postglaciala klapperstensfält. Mot både väster och öster, dock mest det senare håller tängen på att ätas upp av vågorna, strandbrinkarna, som är 5-15 m höga, rasar med jämna mellanrum. Rasbranterna mot söder nedanför öns högsta punkt är mycket utpräglade, med väldiga mängder av imponerande stora block. Ön har fått sitt namn av de varma källorna (ca 37°) på tängen. Dessa källor var redan kända av nordborna. På den blåsiga, moräntäckta slätten lär t o m några byggnader ha varit uppförda som skydd eller omklädningsrum (Arctander 1778). I det Gamle Grönlands Beskrivelse från ca 1340 berättar sysslomannen vid biskopssätet i Gardhar, Ivar Bardharsson (Bårdsson) om öarna i fjorden som ägdes dels av domkyrkan, dels av benediktinerordens nunnekloster mitt emot Unartôq, vid nuvarande "Narssars-

suaq". Bland dessa öar finns en där det "er megit varmpet vand som om vintherne er saa heet ath ingen maa ther komme nær, men om sommeren er dit vell till made heet, saa ath mand maa ther badé vdi och mange fanger helse bod och bliffuer karske och fanger helse bod att sotther". Påståendet om de olika årstidernas temperaturer har följt ön sedan dess: eskimåerna tror det också, men har inget fog för sig. Egede hör sedan talas om ön (1721) och ön besöktes som tidigare antytts av Aron Arctander 1778. Med en varm källa förstår man en källa vars vattentemperatur konstant är högre än omgivningens temperatur i årsgenomsnitt. På Grönland, där fordringarna sålunda blir blygsamma, varierar de varma källornas temperatur från 2°-60°C. Ön har inte mindre än 21 källokaliteter, i den vulkaniska basalten på Disko - inte mer än ca 20°C på Blossevillekusten (ca 58°C) och norr om Scoresbysund (upp till 62°C). Med utgångspunkt från källornas gasinnehåll, som oftast ses sippra ut i form av bubblor genom källvattnet, kan man göra en uppdelning av källorna:

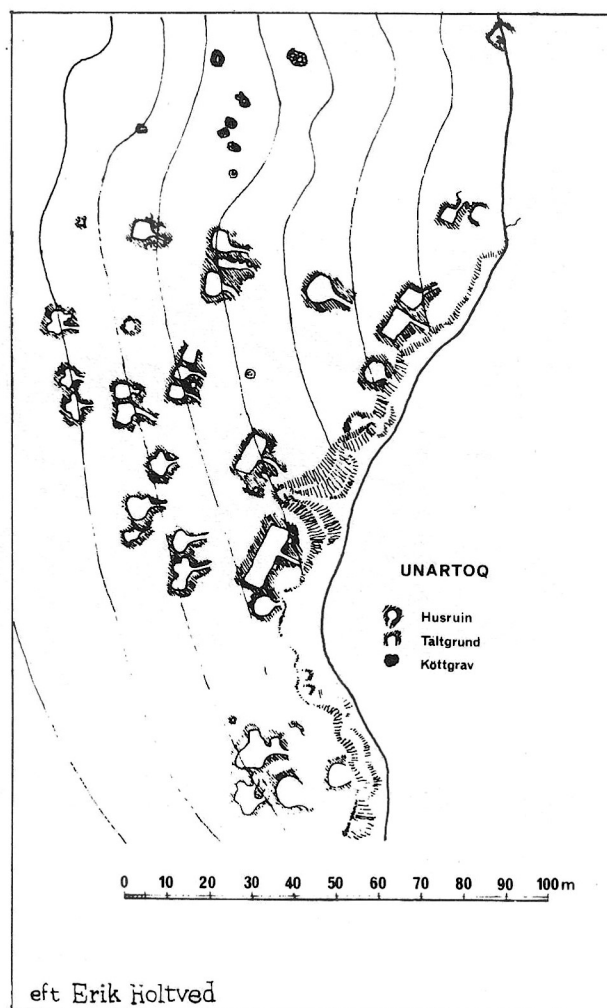
1. Metangaskällor, speciellt på Östgrönland, vilket tyder på sönderfall av organisk

materia (olja?). De isländska källorna är mer kväveorienterade än de grönländska.

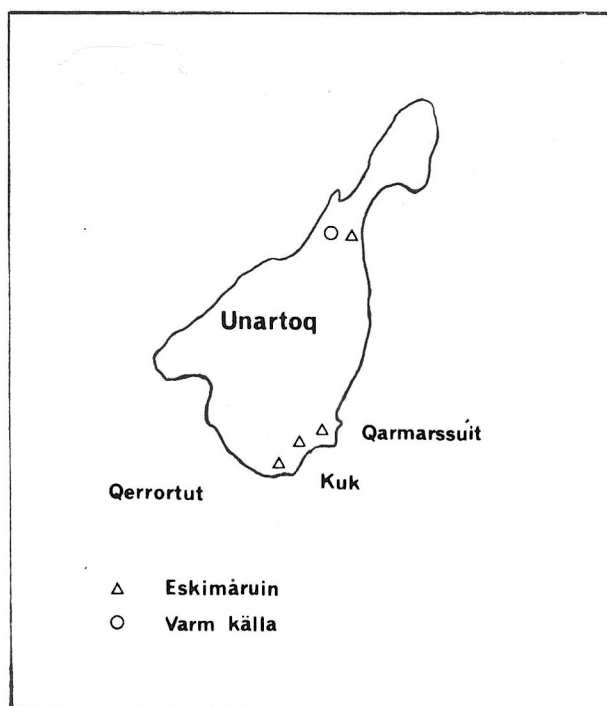
2. Heliumkällor. Unartôq ligger i vanlig gnejsberggrund och källan är rik på mineralsalter. Kliim-Nielsen/Pedersen vill snarast beteckna vattnet som förtunnat havsvatten. Gaserna består av 96 % kväve och hela 2 % helium. Heliumhalten kan i stort sett bara förklaras som resultatet av radioaktivt sönderfall. Förmodligen kan förekomsten antyda uran (minns uran-gruvan i Kvanefjeld ovanför Narssaq!)

Nordborna bör ha försvunnit från området omkring början av 1500-talet. Från denna tid finns rester av eskimåisk bosättning. Omkring 400 m öster om källorna ligger en intressant boplat, som undersöktes av Th. Mathiassen och Erik Holtved på 30-talet. Den består av ca 26 hustomtningar med köttrum och gravar. 15 hus tycks vara av den äldsta typen, som dateras till 1500-talet, de är runda och har ofta gemensam husingång. Några har klöverbladform. En enda hustomtning kan dateras till 1800-tal. I en grav blev funnet ett tyskt mynt från början av 1700-talet. I avskrädeshögarna fann man stora torskben och märkligt nog också en stor mängd hundben. Platsen, som är känd som Ipikitsoq ("tånge, e dyl") i mitten på 1800-talet överges senare. Igpiq, 1 km norrut, är bebyggt från ca 1841.

På sydöstra sidan ligger resterna av 3 små boplatser, från norr Qarmarssuit ("de stora murarna") med ett fåtal hustomtningar, Kûk ("bäcken") med en enda och Qerrortût ("ställe rikt på stenrösen under fjäll") ett smalt flackland mellan stora stenar hyser åtminstone två husruiner från 1800-talet som nu är på väg ut i havet. Alla tre platserna är kända för bosättning under mitten av 1800-talet. Qarmarssuit även i slutet av seklet. De flesta boplatser runt Julianehåb var, påpekar Bak, så här små vid den här tiden: 1845 fanns 80 boplatser i disktriktet. Den herrnhutiska missionen sökte då koncentrera befolkningen för sin skolverksamhet i Lichtenau, som i början av seklet hade 302 invånare och 22 hus. Redan 1818 agerade Joh. Konrad Kleinschmidt i Qarmarssuit för flyttning till Lichtenau. När befolkningen i Lichtenau 1845 hade ökat till 447

Rester av eskimåisk bosättning i Ipikitsoq.

(hela distriktet hade då bara 664 invånare) slog administrationen bakut. Det var farligt att koncentrera befolkningen på detta sätt, så länge de var jägare. Slog jakten fel lurade hungerdöden i Lichtenau. Dessutom var de hygieniska förhållandena otillfredsställande. Trots det uppges Lichtenau innan århundradets mitt ha haft nära 700 invånare. Redan tidigare hade det med god marginal passerat Godthåb som Grönlands största samhälle.

Grottkomplexen på öns sydsida (se vidare Grottor på Grönland!) var länge lekplatser för de små byarnas barn, inne i skrevorna har man funnit inkilade små lampor och leksakskajaker. De användes dessutom ofta som tork- och förvaringsrum.

Vissa grottor var dock mer eller mindre tabu: man berättade om de ohyggliga mumierna som lurade inne i mörkret. Enligt sägnerna hade eskimåerna här svultit ihjäl sedan de flytt för en fiende som kom utifrån havet. Andra berättelser som insamlades av Niels Egede av en angaqoq (andemanare) omkring 1750 handlade om dessa mystiska människor utifrån havet som angrep kavdlunakkerna (nordborna) men blev besegrad på första gången. Andra gången, följande år, blev nordborna i stort sett utrotade av angriparna och deras kvinnor och barn flydde tillsammans med eskimåerna djupt in i fjordarna.

Undersökningarna (Mathiassen 1936) har emellertid visat att mumiegömmorna är gravar. Bland gravgåvorna fanns tex bogserblåsor till säljakten, nålaskar, knivar, smycken, kammar, harpuner, vävtyngder av täljsten (av nordboursprung) och korgar av gräsringar, kamikker av sälskinn, föremål av ben och horn. Tyvärr förskingrades på 30-talet mycket av de finaste inventarierna av en amerikansk äventyrare. Det mesta finns dock fortfarande på Peabody Museum i Harvard, USA. Bak 1971 påminner om mumiernas sorgliga och ingalunda av dansk lag godkända öde. Transporterna av tiotalet mumier lär ha varit en mycket makaber historia och det tycks ändå ha gått ganska smärtfritt, trots att övervakningen var ganska

sträng av främlingar på Grönland, som då var ett slutet land.

Som tur är finns förmodligen åtskilliga oupptäckta gravar, kanske även mumiegrottor. Vid besök av arkeologiska gruppen kunde vi åtminstone finna fem oplundrade gravar.

UPPTECKNING AV HANS EGEDE (1710-1782) FRÅN EN ANGAQOQ (MEDICINMAN) "SYD VED DE VARME BAD" (UNARTOQ)

"Han fortalte ogsaa, at hans forfaedre skulle have fortalt, at da deris forfaedre kom norden fra America, og avancerede Soer efter paa denne Vester Kant af Grönland, för at saette dem need, kom og nogle for at ville boe hos de norske, men de formente dem det, og kun alle ne tilstaede dem at handle med Sig, og de vare ogsaa bange for dem, siden de hafde mange Sorters Givaer: men da de nu hafde samled sig nogle familier, og hafde faaed nogen Fortroelighed med dem kom der S: W: fra 3de smaae Skibe ind til dem, og Plyndre(de) och slog ihjel nogle af de norske, men som de norske, bleve deris Mestere, motte de 2de Skibe saegle deris Vey, og det 3die toge de tik Priis, men vii Grönl: hafde ikke fast Boepaele den gang, men blev bange og flygtede langt ind i Landene; men Aared der Eftther, kom Een Heel flaade og stridede med dem, Plyndrede og sloeg ihjel for foede, toge deris Qvæg of Meubler med sig og Reiste deris Vei; de andre som overblevne, satte deris aabne Fartøyer ud, og lade dem med det overblevne og saegle deris Vei syd om Landet, of Efterloede nogle tilbage. Hvor Grönlænderne lovede at staae dem bie om tiere saadant ondt skulle hende den. Men aared der Efter, kom atter de slæmme Søerøvere, og da vii saae dem igien toge vii flugten, og bragte nogle av de norske Börn og qvinder med os ind i Fjorden, og Efterlode de andre udj Stikken, men da vii om Høsten kom og tængte at finde nogle igien, motte vii med forskraekkelse see, at alle ting var bort Røved, Huuse og Gaarde opbraente og ødelagt, saa der fattis alting; over dette syn toge vii de qvinder og Börn tilbage med os, og flygtede langt ind i fjorden, og der förbleve vii

i Roelighed udj mange Aar, og toge de norske qvinder til aegte, som vare kun 5 udj talled med nogle Børn, og da vii omsider bleve mange reiste vii omkring og satte os fast langs Landet, og i mange Aar Ey saae nogen aaf disse Snaphaner, som er af de Engelske Capere"

(Ostermann: Niels Egedes Beskrivning over Grønland s 48-49, Ingstad s 528 ff).

Lichtenau

Samhälle strax norr om Sydpröven, grundat 1774 av herrnhutiska missionärer. Den herrnhutiska missionen på Grönland är värd några särskilda ord. Herrnhutismen är en pietistisk fromhetsrörelse som uppstod på 1700-talet. Dess upphovsman, den sachsiske greven Nikolaus Ludwig von Zinzendorf 1700-1760) upprätthöll goda kontakter med det danska kungahuset. När så missionsverksamheten startade utgick en grupp på 3 medlemmar av brödraförsamlingen till Godthåb 1731. Bland namnen känner vi igen flera, som Stack och David, i senare grönländsk historia. Från Godthåb grundades sedan bl a Lichtenfels, Lichtenau och Friedrichstal (Frederiksdal), men Lichtenau är den ojämförligt bäst bevarade missionsstationen på Grönland. Omkring 1830 hade Lichtenau nära 700 invånare och

var Grönlands största samhälle. När danska staten övertog samhället 1900 hade dock befolkningen gått ned betydligt och 1968 hade samhället blott omkring 80 invånare. Skola upprätthölls då fortfarande.

I Lichtenau föddes år 1814 Samuel (Sāmualé) Kleinschmidt, som är grundaren av det grönländska skriftspråket och grammatiken. Hans far Konrad var 1851 den förste missionären till Frederiksdal och en ansedd medlem av brödraförsamlingen. Det väckte följaktligen visst uppseende när sonen Samuel 1859 lämnade herrnhuterna och övergick till den danska statskyrkan, med vilken herrnhuterna stod i ett klart motsatsförhållande.

Prästgården på Lichtenau har en undervåning från 1779 och en övre trävåning från 1845. De två stenbyggnaderna söder om den nuvarande kyrkan är från slutet av 1700-talet och innehöll troligen den första kyrkan på missionsstationen. Den nuvarande kyrkan är byggd 1871. Husgruppen härnere bildar ett litet, förföriskt Danmark, vid Lichtenau-fjorden.

I söder ligger Grönlands bäst bevarade herrnhutiska kyrkogård, med flera hundratal gravar. I mitten ligger två rader rektangulära gravar med gravstenar av marmor och täljsten, där missionärerna med familjer är begravda. Utanför ligger församlingens enklare stengravar, ibland i flera lager ovanpå varandra.

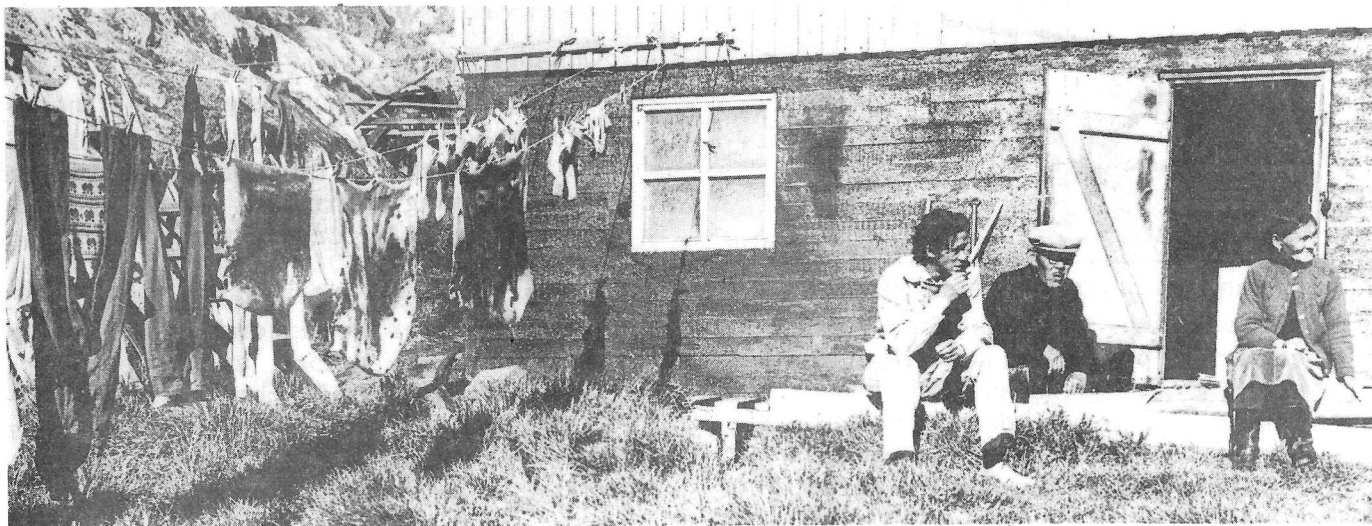

Lichtenaus grönländska namn är Kernerseq ("det svarta" bildat i motsättning till Julianehåb som heter Qaqortoq ("det vita")) eller Agdluitseq ("som är utan sälens andningshål i isen"). Se f ö Unarteq.

För uthyrning av hus i Lichtenau kontakta Jörgen Andersen, Benediktes vej 871, DK-3920 JULIANEHÅB

Christer Westerdahl

Sardloq

Vi har här ett urklipp om de vänliga människorna på Sardloq, ett underbart ställe - ett exempel på pressens sensationsmakeri kring grönländarnas problem. Vad är det egentligen frågan gäller?

En antydning om "vi flytt int" i grönländsk tappning: "Enligt befolkningskommisionens vurdering burde bygden nedläggas" (Bogen om Grönland) - underförstått: och befolkningen flytta till Julianehåb.

GRØNLANDSK BYGD I OPRØR: DANSKE STENET

*Måtte flygte over hals og hoved -
oprør fordi spritbutik lukkes*

Et hold danske, der forleden i officielt ærinde kom til bygden Sardloq i Julianehåb Kommune i Sydgrønland, måtte flygte over hals og hoved, da lokale beboere kastede store sten efter dem og statens rejsefartøj.

Der har i den senere tid været stærk uro og danskerhad i Sardloq, fordi Den Kongelige Grønlandske Handel har set sig nødsaget til at lukke stedets eneste butik. To handelsforvaltere er rejst fra stedet, fordi de blev truet på livet,

hvis de ikke ville udlevere spiritus fra butikken efter lukketid. Den lokale politimyndighed i Sardloq, kommunefogden, står magtesløs over for de bøller, der terroriserer bygden og nu direkte overfalder danske, der kommer til stedet.

En af de danske, der prøvede at blive stenet i Sardloq, berettede ved hjemkomsten til Julianehåb:

— Vi gik i land og så på de bygninger, vi skulle. Alt var fredeligt. Da vi gik tilbage

mod rejsebåden, stod to unge mennesker og kastede sten mod båden. Skipperen råbte til os, at vi skulle løbe det sidste stykke. Vi blev ramt af sten flere steder på kroppen og måtte trække hæfterne på vores parcas op for at beskytte hovederne. Da vi straks efter lagde fra land, så vi de unge mennesker svinge med armene og råbe: Vi har vundet...

Sardloq, der har godt 100 indbyggere, har i stedet for butik fået et såkaldt depot. Det er et meget beskedent varesortiment og uden øl og spiritus. Det eneste drikkelige i depotet er sodavand og hvidtøl. Stedet er altså blevet tørlagt af myndighederne og tørstige

beboere skal sejle de ca. 60 km til Julianehåb, hvis de vil have alkohol. hø

HVORFOR
vente mere end 48 timer
på dine

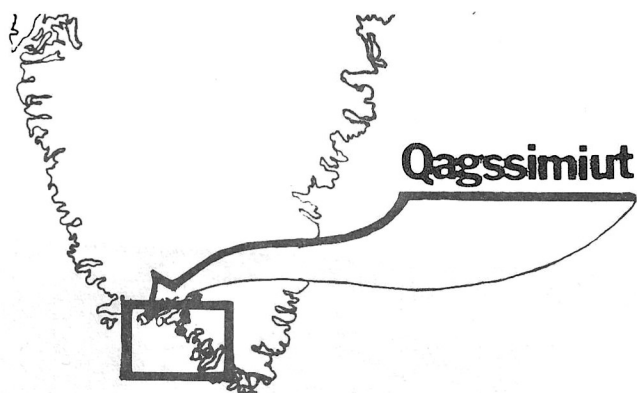
FARVEBILLEDER
Indleveret hos os får du
også...

GRATIS
en original Kodak billed-
ramme med hver gang

E.T. FOTO

VESTERBROGADE 137, 1620-V.
Sendes også pr post

Qagssimiut

Varför och hur vi tog oss till Qagssimiut.

Redan i Narssarssuaq hade vi hört talas om "vår" by - en dansk nämnde den som en "frisk" by. När vi kom till Julianehåb beslöt vi att undersöka möjligheterna att komma dit, Vi pratade med en dansk affärsägare, Frede, som var delägare i en fiskebåt. Båten skulle gå till Qagssimiut inom några dagar och vi var välkomna att åka med.

Viggo (son till Frede) och Jens var också delägare i båten. Även de danskar. Jens var skipper ombord. Viggo arbetade som kypare på Nanok (restaurang i Julianehåb) men skulle med en bit på resan. Två grönländare var anställda på båten.

Jens och Viggo berättade att Qagssimiut var en frisk by (vi tolkade det som fri från alkoholism), att det bodde omkring 150 människor där och att de var mycket vänliga. Båten hette Annya. 30 fot lång, 8, 20 ton, 11 tons lastkapacitet, byggd 65 - 66 i Gilleleje för 240 000 dkr. Frede, Viggo och Jens hade köpt den för 32 000 dkr på tvångsauktion. I kabyssen fanns tre kojplatser, ett litet bord, varmvind och gasspis, Annya var på väg ut på en 3 månaders fisketur i Godthåbsstrakten. Man fångade fjordtorsk havslax och havstorsk.

Efter tre timmars färd kom vi till Narssaq där vi övernattade. Jens provianterade för resan, mest öl och Underbeer (bra mot baksmälla) tycktes det. I Narssaq kom det ombord två grönländska flickor som Jens tydligen hade tillbringat en helkväll med. De var klädda i långa mockakappor, plåtåskor, hade bilder av David Cassidy och Osmond på handväskorna. Flickorna skulle följa med ända till Godthåb.

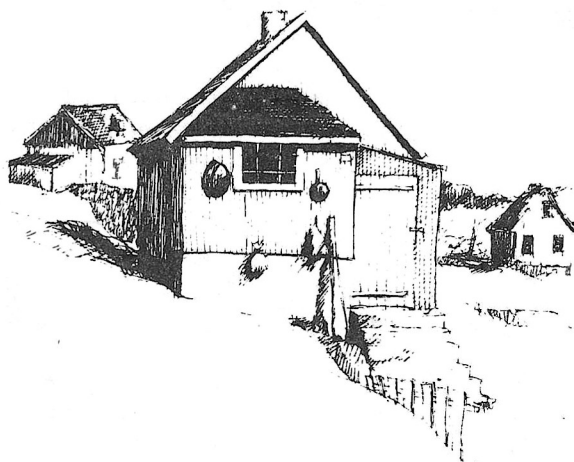
Resan från Narssaq till Qagssimiut tog omkring 5 timmar. Jens tillbringade resan i kabyssen. Han drack öl och sov. Ingen av de grönländska besättningsmännen var ne-

re och värmdes sig. Relationerna mellan danskarna och grönländarna kan karaktäriseras med ömsesidigt (?) avståndstagande. Vi gick iland på Qagssimiut sent på kvällen i hällande regn. Nere på kajen hälsades vi välkomna av en äldre man. Det kändes som om vi var väntade.

Ön och byn.

Ön Qagssimiut befinner sig på 60 47 nordlig höjd och 47 10 västlig längd. Ön är 2,5 km i väst-östlig riktning och 1,7 km i nord-sydlig riktning. Närmaste större ort är Julianehåb, som ligger ca 3 tim. österut med båt.

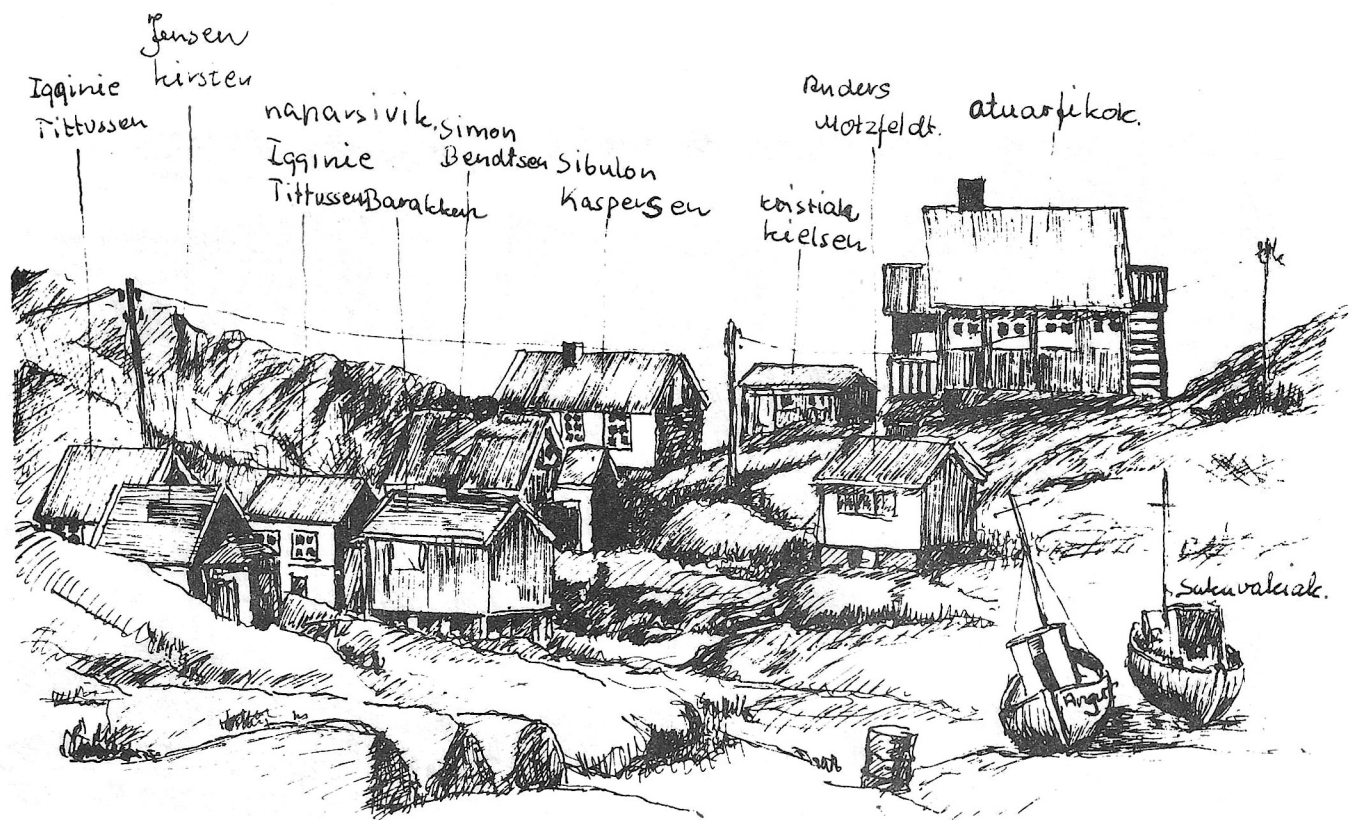
På ön finns inga träd. Mossor, lavar och gräs dominerar växtligheten. Vi har också hittat *Betula glandulosa*, en nära släkting till dvärgbjörken, blågrå pil, en maskrosvariant och hönsbär. Dessutom finns naturligtvis ljung, krypljung, en grönländsk art

av skvattram (*Ledum groenlandicum*) och kråkbäret, som är väldigt vanligt. Allt som allt har vi på en kort exkursion hittat 23 arter av högre stående växter. Naturligtvis finns det fler, Som jämförelse kan nämnas att senaste utgåvan av Grönlands flora upptar 496 arter. Då är inte mossor, lavar svampar och alger medräknade.

Fågellivet på ön är mycket begränsat. Vad vi vet finns det korp, snösparv och ripa. Av sjöfåglar har vi sett vittrut, vitvingad trut och havstrut. Dessutom vet vi att befolkningen skjutit storlom, smålom, ejder, skarv och alka, men om dessa häckar på ön eller skjutits på andra öar vet vi inte.

Om djurlivet på ön vet vi ingenting. Det är möjligt att det finns eller har funnits räv (det finns ett fjäll som heter "Revefjell"). Gnagare har vi inte sett några.

Byn Qagssimiut är enligt befolkningen ca 150 år gammal. Dessutom finns det rester av äldre bebyggelse på andra delar av ön. En ruinby kallad Kutsissit, som befolkningen påstår vara från 1600-talet. Byn består av minst sex husgrunder. Intill byn hittade vi ett gravfält bestående av 17 gravar.

Qagssimiut betyder: "Folket som bor i viken med den smala öppningen" (enl. Bogen om Grönland). Byn består av 56 byggnader. Därav 23 boningshus, en KGH-butik, ett församlingshus, en kyrka och en skola. Dessutom är ett gryseri för byns fisk inrymt i den gamla skolan. Husen är små, Magdaline Motzfeldt, en av dom som vi lärde känna i byn, bodde med sina föräldrar och 3 syskon i ett hus som bestod av ett rum, ett litet kök och sovalkov. Uppskattningsvis en en bostadsyta på 35 km². Den familjen hade det gott ställt. Magdalines far var den enda i byn som hade två fiskebåtar. Rummen i husen var ofta spartansk inredda, med ett bord några stolar, en soffa och ett soffbord. Inga tavlor på väggarna. Endast några fotografier på medlemmar av familjen. Husen uppvärmdes till största delen med kolkaminer. Numera har man också börjat använda oljekaminer. Skolan uppvärmdes med sådana.

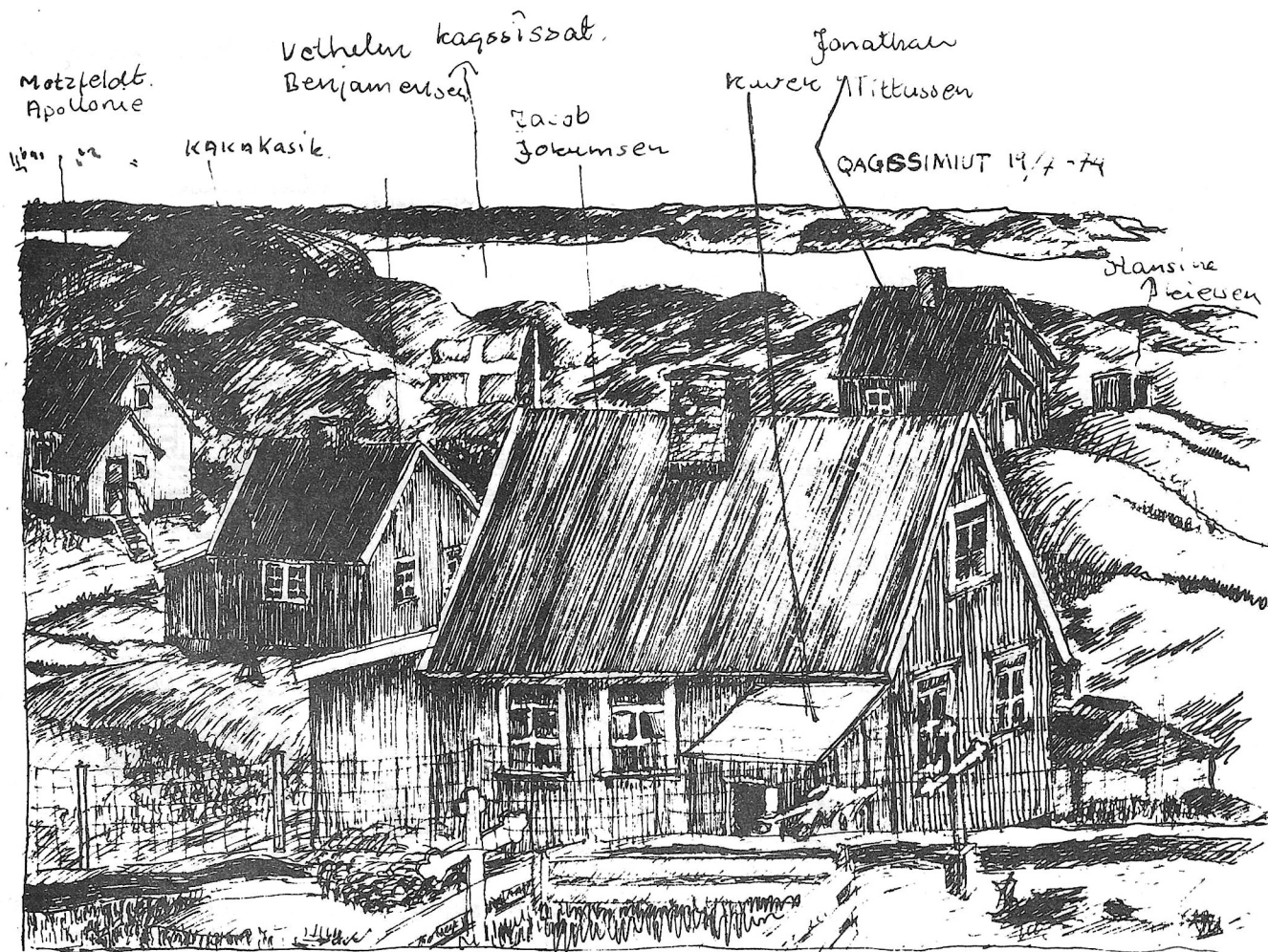
Vi fick aldrig riktigt klart för oss hur många barn som bodde i byn. Vi vet att det finns

50-60 skolpliktiga barn och att byns yngsta invånare var 2 månader. Vi såg ingen gravid kvinna.

Barnen lekte tillsammans i ganska stora grupper, för det mesta pojkar och flickor för sig. Aldrarna i grupperna varierade från 3 till omkring 12 år. De äldre tog hand om de yngre. Barnen verkade vara ganska fria, vi hörde aldrig någon vuxen skrika eller gräla på något barn.

Barnen var självklart med när det hände något - när båtarna kom in med fisk, när

KGH-båten kom med varor osv. De hjälpte då till att rensa fisk, plocka näten, bära varor. Barnen hade en tydlig funktion i samhället. Vi såg aldrig någon vara vid den danska "lekplatsen" bestående av en trasig gungbräda och en sandlåda.

Det är 7 års obligatorisk skolgång. Därefter börjar man arbeta eller också fortsätter man i skola i Julianehåb eller Danmark. Ca 30 st går i skola på annan ort.

Församlingshuset, som är en gåva från Qagssimiuts vänortskommun i Danmark, Samsø, intar en central plats i det sociala och kulturella livet i Qagssimiut. Det fungerar som festlokal, biosalong, kafé, danshak och ungdomsgård, allt i ett. Under den vecka vi var där visade man film 2 kvällar, dansade 2 kvällar och firade sjukhassans 55-årsjubileum 1 kväll. Övriga kvällar kunde man gå dit och dricka kaffe, te eller läsk och höra på musik. Man hade en kassetthandspelare med förstärkare och två högtalare. Dessutom fanns en hammondorgel. Den användes när man hade dans. En av ungdomarna i byn kunde spela på den. Öl serverades inte på församlingshuset.

Vi blev inbjudna till firandet av sjukhassans 55-års jubileum. Det var vita pappersdukar

och ljus på borden. Förtäringen bestod av kaffe, likör, hembakta bullar och kakor. En del människor var vardagsklädda (med sjöstövlar eller träskor på fötterna), andra hade lite finare kläder. Några män hade grönländsk högtidsdräkt, dvs svarta byxor, vit anorak, svartvita kamikker. Man hade ordnat särskilda platser åt oss. Det var fullt med folk, minst 60 st. När alla hade druckit upp kaffet tog en man fram sångböcker. Alla sjöng med, från tonåringarna

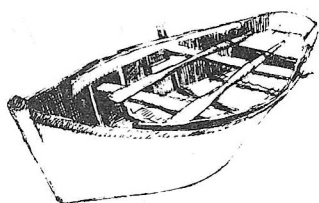
Jonathan Tittussen.

"Tala om att det finns blommor även på Grönland."

till 84-åriga Kirsten. Sångerna var vackra stillsamma och psalmliknande. En del texter, sa man oss, handlade om Grönland - "Du fjällhöga nord", hette en.

När man sjungit ungefär en halvtimme samlades sångböckerna in, borden dukades av och sköts åt sidan. Alla hjälpte till. En del av de äldsta gick hem. Dansen började, rättare sagt den skulle ha börjat. En av tonåringarna skulle spela hammondorgel men han var lite berusad, så han kom av sig gång på gång. Varje gång han började spela gick alla upp på dansgolvet, han kom av sig, alla satte sig igen. Det upprepades under en halvtimme. Alla bara skrattade åt honom men så småningom satte man på bandspelaren. Ungdomar, medelålders och äldre, alla dansade med alla. De grönländska polkorna var populärast. F. ö. spelade man amerikansk popmusik. Omkring klockan 12 var festen slut och alla gick hem.

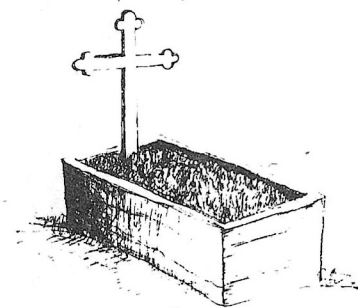
Byn har ett andelsslag, vilket efter vad vi har förstått, är ganska unikt. Andelsslaget fryser ner den fisk fiskarna fångar och säljer den i större poster till Julianehåb och Narssaq.

Invånarna i Qagssimiut livnär sig på jakt och fiske. Det är en av de få byar på sydkusten som fortfarande kan överleva på det sättet. De flesta fiskar från små öppna plastbåtar som drivs med aktersnurra. Fiskeplatserna ligger 1/2 - 2 tim från ön inne i fjordarna. Man åker iväg vid 4-tiden på morgonen och återvänder vid kl 12-13-tiden på dagen med fångsten, som sedan rensas direkt. De viktigaste fångstredskapen är nät och långrev. Under sommarmånaderna händer det att man är ute flera dygn i sträck och fiskar. Då övernattar man i tält ute på öarna. Torsk, lax, kattfisk och hälleflundra är de vanligaste fiskarna. Hälleflundran och kattfiskerna fångas med långrev. Det finns några som specialiserat sig på hälleflundrefiske. Den rensade fisken fryses eller saltas och transporterassedan av KGH:s båtar till Narssaq. I båtarna finns alltid gevär med ifall man skulle träffa på en säl eller småval. De enda odlingar vi har sett är små trädgårdsland där man odlar rädisor och sallad, men det är ingenting som är allmänt. Bakom byn finns stora kökkenmöddingar, avskrädeshögar med fin matjord där gräset frodas och som ingen tycks ha intresse av att odla upp.

Förbindelse med yttervärlden har man med fiskebåt till Narssaq och Julianehåb eller också med KGH:s båt Klapmydsen, som kom-

mer en gång i veckan när isförhållandena tillåter. Telegraf, telefon och radio finns i byn. Däremot finns ingen television. Det finns ett litet elverk (dieseldrivet) som ger som ger elström till fryseriet. Elström finns också draget till församlingshemmet och skolan. Några hus har också elström. Generatoren är för liten för att ge alla hus elström, men en ny och större skall byggas. En vattenledning finns dragen genom och det finns kranar utanför nästan varje hus. Vattenledningen går endast att använda under sommarmånaderna eftersom den inte går att gräva ner och därför skulle frysa. På vintern får man bära hem vatten med ok från en sjö inne på ön.

Utanför varje hus finns soppsäsar i ställningar. Dessa töms regelbundet i en stor avskrädeshög bakom sambället. Där töms också latrintunnorna. Därefter bränns det. Detta fungerar väl någotsånär, men utanför varje hus finns också en privat sophög. Avloppsvattnet från disk, tvätt o. dyl. leds ut på marken genom ett rör i väggen.

Tidigare begravde man sina döda under stenkummel, då det inte finns någonstans att gräva ner dem. Det finns många gamla kummel. Dels bakom skolan som är den stora begravningsplatsen och dels i Kutsissit. Nuförtiden gjuter man betonglådor i vilka man sätter ner kistan och sedan lite jord ovanpå. Gravarna pyntas ofta med färgglada plastblommor.

Vi var också med på ett dop i kyrkan. Kyrkan var full av folk, prästen från Narssaq (?) förrättade dopet assisterad av byns kateket. Flickan som var mor till barnet var högtidsklädd, liksom hennes föräldrar och syskon. Barnet döptes till Salomon Kasper John Motzfeldt. Barnets mormor bar fram det. Gudstjänsten var lång, bl. a. sjöng man 7 psalmer med samtliga verser. Efter kyrkan samlades folk omkring "dop-familjen" och gratulerade. Efter en stund blev vi bjudna på dopkaffe. Vi togs emot på trappan av morfadern. Mamman satt och gav barnet mat (i flaska) och deltog inte alls i festen. Runt henne låg doppresenter, kläder och skor till barnet. I rummet var kaffebordet dukat med plats för 6 personer. På bordet fanns riktiga blommor, gladiolus och fuchsia från växthus i Julia-nehåb. Vi pratade en liten stund och drack kaffe. Sedan gick vi för att lämna plats åt andra gäster som väntade.

Efter en veckas vistelse i Qassimiut återvände vi med KGH:s båt "Klapmytsen" till Narssaq. Vi saknar mycket den vänlighet med vilken vi bemöttes i Qagssimiut.

Alf Arvidsson
Guy Holmberg
Ann-Mari Holmgren
Gudrun Rybart

den 19 juli Fredag morron kl. 6⁰⁰!
Varmvinden smäller till utav bara hilviti! Hela skolsalen osar fotogengas och rök.